

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości B. [...]

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w G.

przeciwko K. N. i B. N.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 maja 2022 r.,

zażalenia strony powodowej

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 12 sierpnia 2021 r., sygn. akt V ACa [...] (V WSC [...])

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 12 sierpnia 2021 r Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę kasacyjną powoda Syndyka masy upadłości B. [...] sp. z o.o. w upadłości w G. wniesioną od wyroku tego Sądu z dnia 8 kwietnia 2021 r. W uzasadnieniu orzeczenia wskazał, że postanowieniem z dnia 13 lipca 2021 r. Sąd Apelacyjny oddalił zawarty w skardze kasacyjnej wniosek powoda o zwolnienie go od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Odpis tego postanowienia został doręczony fachowemu pełnomocnikowi powoda za pośrednictwem systemu teleinformatycznego stosownie do art. 15zzs⁹ ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r.

o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm., dalej: ustawa COVID-19). Odpis postanowienia z dnia 13 lipca 2021 r. został umieszczony w Portalu Informacyjnym w dniu 14 lipca 2021 r. Pełnomocnik powoda nie zapoznał się z tym dokumentem, co prowadziło do uznania przez Sąd Apelacyjny postanowienia w sprawie kosztów za doręczone mu po upływie 14 dni czyli w dniu 28 lipca 2021 r. (k.186 akt) na podstawie art. 15zszs⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19. Wobec nieuiszczenia należnej opłaty od skargi kasacyjnej bez wezwania w terminie 7 dni biegnącym od dnia doręczenia odpisu postanowienia oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów (art.112 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r, o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), skarga kasacyjna powoda podlegała odrzuceniu przez Sąd Apelacyjny jako nieopłacona na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej powód wniósł o jego uchylenie. Zarzucił wadliwe przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, że odpis postanowienia z dnia 13 lipca 2021 r. został mu skutecznie i zgodnie z art. 15 zszs⁹ ust. 2 i 3 zd. 2 ustawy COVID-19 doręczony w sposób umożliwiający pełnomocnikowi powoda realne zapoznanie się z jego treścią. Zarzucił także brak podstaw do odmowy zwolnienia od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej w kwocie 4 217 zł. ze względu na stan masy upadłości, nie pozwalający na poniesienie tej opłaty. Podkreślił także, że został zwolniony od kosztów w postępowaniu przed sądami powszechnymi ze względu na stan masy upadłości, który nie uległ poprawie. Korzystny dla masy upadłości wyrok Sądu pierwszej instancji, dając perspektywę zaspokojenia wierzycieli został zmieniony na niekorzyść powoda przez oddalenie powództwa przez Sąd Apelacyjny, stąd skarga kasacyjna ma istotne znaczenie dla interesów wierzycieli upadłej Spółki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie powoda zasługuje na uwzględnienie. Wskazany przez Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia art. 15zszs⁹ ust. 2 i 3 ustawy COVID-19 stanowi, że w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu

roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach cywilnych (art. 15zzs¹ ust. 1 w zw. z art. 15zzs⁹ ust. 1 ustawy COVID-19) w braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pisma sądowe poprzez umieszczenie ich treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu tych pism (Portal Informacyjny); w takim przypadku datą doręczenia jest data zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w Portalu Informacyjnym. W razie braku zapoznania się, przedmiotowe pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w Portalu Informacyjnym. Stosownie do art. 15zzs⁹ ust. 4 ustawy COVID-19 doręczenie pisma za pośrednictwem Portalu Informacyjnego wywołuje skutki procesowe określone w k.p.c. właściwe dla doręczenia pisma sądowego.

Artykuł 15zzs⁹ ustawy COVID-19, wprowadzający tzw. e-doręczenie, został dodany ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r., poz. 1090 ze zm.) i wszedł w życie 14 dni po opublikowaniu tej ustawy, tj. w dniu 3 lipca 2021 r. (art. 7 tej ustawy). Z dniem 23 września 2021 r. zaczął obowiązywać § 18a zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS z 2019 r., poz. 138 ze zm.), dodany zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 września 2021 r. (Dz.Urz. MS z 2021 r., poz. 230). Przepis ten unormował zagadnienia dotyczące dowodu doręczenia pisma odbiorcy za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, publikowania w nim orzeczenia z uzasadnieniem oraz odstąpienia przez przewodniczącego od doręczania pism przez Portal Informacyjny. Artykuł 15zzs⁹ ustawy COVID-19 przewiduje w sprawach cywilnych obligatoryjne dokonywanie doręczeń zawodowym pełnomocnikom (adwokatom, radcom prawnym, rzecznikom patentowym, radcom Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej) za pośrednictwem Portalu Informacyjnego z dwoma wyjątkami, z których pierwszy odnosi się do pism, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami niepochozzącymi od sądu (art. 15 zzs⁹ ust. 2 zd. 2 ustawy COVID-19). Możliwe jest

także zarządzenie przez przewodniczącego odstąpienia od doręczenia pisma za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, jeżeli doręczenie jest niemożliwe ze względu na charakter pisma (art. 15 zzs⁹ ust. 5 ustawy COVID-19).

Od dnia 3 lipca 2021 r. obowiązuje zatem reguła doręczania fachowym pełnomocnikom stron wszelkich pism pochodzących od sądu za pośrednictwem Portalu Informacyjnego. Portal Informacyjny nie był, jednakże, początkowo dostosowany do obsługi nowej, dodatkowej funkcji w postaci doręczania korespondencji sądowej. Skarżący zarzucił, że po wejście w życie przedstawionych wyżej regulacji, zapoznał się nowymi przepisami oraz Instrukcją odbierania pism sądowych w Portalu Informacyjnym. Podniósł, że po zalogowaniu się do Portalu Informacyjnego powinna była wyświetlić się liczba powiadomień, co nie miało miejsca, a nawet sprawdzając powiadomienia, nie pojawiła się w tej zakładce informacja z odnośną datą o oczekującym na odbiór dokumencie. Z wydruku informacji z Portalu Informacyjnego o niniejszej sprawie V ACa [...] (por. k. 186 akt) wynika, że postanowienie z dnia 13 lipca 2021 r. zostało zamieszczone w dniu 14 lipca 2021 r. pod nazwą „e-odpis orzeczenia” bez żadnych szczegółowych informacji, że pobranie tego pisma z Portalu Informacyjnego jest równoznaczne z jego procesowym doręczeniem. Z akt sprawy wynika, że dopiero od 29 listopada 2021 r. został dodany moduł obsługujący e-doręczenia. Od tego momentu pełnomocnikom została udostępniona w Portalu Informacyjnym zakładka „Moje doręczenia”, w której umieszczane są pisma sądowe, podlegające doręczeniu na podstawie art. 15zsz⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (por. Instrukcja odbierania pism sądowych w Portalu Informacyjnym - k.220-227 akt). Każde pismo sądowe podlegające doręczeniu za pośrednictwem Portalu Informacyjnego (stanowiące e-doręczenie) jest umieszczane w zakładce „Moje doręczenia”, co stanowi dla pełnomocnika jednoznaczną i niebudzącą wątpliwości informację, że powinien to pismo odebrać (pobrać plik z dokumentem), a jeżeli tego nie uczyni – naraża się na skutki określone w art. 15zsz⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19. W przypadku bowiem, gdy pismo to nie zostanie przez pełnomocnika pobrane przed upływem 14 dni od umieszczenia pisma w Portalu Informacyjnym w celu zapoznania się z nim, przyjmuje się skutek doręczenia na podstawie art. 15zsz⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19.

Przedstawione okoliczności tej sprawy skłaniają zatem do oceny, że nie sposób przyjąć, iż w dniu 28 lipca 2021 r. nastąpiło skuteczne doręczenie pełnomocnikowi powoda odpisu postanowienia z dnia 13 lipca 2021 r. ze skutkiem polegającym na rozpoczęciu biegu siedmiodniowego terminu do uiszczenia opłaty. Niezależnie od tej oceny trzeba mieć na względzie, że w czasie wprowadzania istotnych zmian w sposobie doręczania pism sądowych pełnomocnikom, zwłaszcza w ich początkowym okresie, kiedy zmiany te mogą wywoływać istotne trudności interpretacyjne, należy z należytą rozważą stawiać uczestnikom postępowania wymagania w zakresie dochowania terminów do czynności procesowych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego w takich sytuacjach postuluje się kierowanie zasadą lojalności procesowej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2021 r., III CSKP 92/21 i z dnia 17 czerwca 2021 r., II CSKP 104/21, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2021 r., III CZP 39/20). Trudności interpretacyjne dotyczą także zastosowania nowych sposobów doręczania pism sądowych. (por. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 11 lutego 2022 r., III CZ 77/22).

Co do zarzutu braku podstaw do odmowy zwolnienia powoda od opłaty kasacyjnej ze względu na stan finansowy i majątkowy masy upadłości należy podnieść, że postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające zwolnienia od kosztów jest niezaskarżalne. Jeśli skutkiem odmowy zwolnienia skarżącego od kosztów sądowych jest nieuiszczenie opłaty od skargi kasacyjnej z braku środków i w konsekwencji odrzucenie skargi jako nieopłaconej, Sąd Najwyższy rozpatrując zażalenie na postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi, może skontrolować również, na jednoznacznie sformułowany wniosek pełnomocnika złożony na podstawie art. 380 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1, zasadność postanowienia sądu drugiej instancji o odmowie zwolnienia skarżącego od opłaty od skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 165/01, OSNC 2002, Nr 7-8, poz. 102, z dnia 7 listopada 2006 r., I CZ 53/06, nie publ., z dnia 16 lipca 2008 r., II CZ 40/08, nie publ., z dnia 8 marca 2000 r. sygn. akt I CZ 259/99 nie publ., z dnia 17 stycznia 2003 r. I CZ 193/02 nie publ., z dnia 29 kwietnia 2003 r. V CZ 45/03 nie publ. oraz z dnia 28 kwietnia 2004 r. III CZ 22/04 nie publ.). Należy podzielić zawartą w zażaleniu argumentację skarżącego o niezasadności odmowy zwolnienia powoda od kosztów sądowych

w postępowaniu kasacyjnym. Zgodnie z art. 103 u.k.s.c. sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sobie prawnej, jeśli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Syndyk spełnił to wymaganie, ponadto trafnie zwrócił uwagę, że był zwolniony od kosztów sądowych w postępowaniu przed sądami powszechnymi, zaś finansowy i majątkowy stan masy upadłości nie uległ zmianie na lepsze w stopniu umożliwiającym pokrycie opłaty od skargi kasacyjnej. Z omówionych względów, skoro nieuzasadniona odmowa zwolnienia pozwanego od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej doprowadziła do wydania postanowienia o jej odrzuceniu, zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.,. O kosztach postępowania zażaleniowego orzeknie sąd, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie zgodnie z zasadą wyniku sprawy.

[as]